

A Győri Ítéltábla **I.rendű felperes neve** (I.rendű felperes címe) **felperesnek** a Tóth Ügyvédi Iroda által képviselt **alperes** ellen személyhez fűződő jog megsértése iránt a Veszprémi Törvényszék előtt folyamatba tett perében Veszprém, 2017.március 8.napján 5.P.20.858/2017/7.szám alatt hozott ítélet ellen az alperes részéről 8.sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

A feljegyzett 15.000 (tizenötezer) forint fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperest az ellene indult büntetőeljárás ideje alatt előzetes letartóztatásba helyezték, amelynek végrehajtását 2009. február 9-től 2009. május 7-ig és 2009. május 14-től 2009. június 8-ig az alperesi BV intézetben fogatosították.

Jogerős elítélését követően a szabadságvesztés büntetését fegyház fokozatban 2010. március 16-tól 2010. március 30-ig, 2010. november 8-tól 2010. november 9-ig, 2011. január 17-től 2011. január 20-ig, 2014. október 13-tól 2014. október 20-ig, 2014. november 10-től 2014. november 17-ig fogatosították az alperesnél.

A felperest a fogva tartásának fenti időszakai alatt nyolc különböző 3 személyes, 10,35 m2 alapterületű zárákban helyezte el az alperes. A zárák berendezési tárgyakkal csökkentett hasznos alapterülete 5,9 m2 volt.

Mind az előzetes letartóztatás, mind a fegyház fokozatú szabadságvesztés végrehajtása során a zárkaajtók napközben zárva voltak, a felperes a körleten szabadon nem mozoghatott, részére az alperes napi egy óra szabad levegőn tartózkodást biztosított.

A felperes módosított keresetében a fenti elhelyezéseivel kapcsolatban a személyiségi joga megsértésének a megállapítását kérte, valamint az alperes kötelezését a 2009. február 9. és 2011. január 20. közötti fogva tartási időszakokra nem vagyoni kártérítés, a 2014. október 13. és 2014. november 17. közötti időszakokra pedig sérelemdíj megfizetésére összesen 296.000,-Ft összegben.

Keresetét emberi méltóságának megsértésére alapította, hivatkozva arra, hogy fogva tartásának ideje alatt a zsúfolt zárákban nem állt a rendelkezésére elegendő élettér.

Az alperes az ellenkérelmében elsődlegesen a per megszüntetését kérte. Másodlagosan a követelés elévülésére hivatkozva kérte a kereset részbeni elutasítását. Érdemi védekezésében vitatta a kereset jogalapját.

A per megszüntetése iránti kérelmét a 2013. évi CCXL. tv. (a továbbiakban: Bvtv.) 10/A.§ (1)

és (2) bekezdéseire hivatkozva terjesztette elő, állítva, hogy a felperesnek először kártalanítási eljárást kell kezdeményeznie, és amennyiben annak keretében nem nyert teljes kielégítést a vélt vagy valós kára, az azt meghaladó igényével fordulhat a bírósághoz.

Elévülési kifogása a 2010. december 29. napját megelőző időszakra vonatkozó keresetet érintette.

Ezen túlmenően arra hivatkozott, hogy befogadási kötelezettség terheli, és annak során nincs mérlegelési lehetősége, nem hivatkozhat férőhelyek hiányára. Ezért megítélése szerint az objektív körülményekért nem felel, mert a büntetvétségrehajtási intézetek létesítése az állam feladata.

Az elsőfokú bíróság 5.P.20.858/2017/7. számú ítéletével megállapította, hogy az alperes megsértette a felperes emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogát azzal, hogy a felperes fogva tartásának 2009. február 9-től 2009. május 7-ig, 2009. május 14-től 2009. június 8-ig, 2010. március 16-tól március 30-ig, 2010. november 8-tól 2010. november 9-ig, 2011. január 17-től 2011. január 20-ig, 2014. október 13-tól 2014. október 20-ig, 2014. november 10-től 2014. november 17-ig terjedő időszakai alatt nem biztosította a részére a jogszabályban előírt mozgásteret. Kötelezte az alperest, hogy a felperes részére 15 napon belül fizessen meg 30.000,- forintot. Ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította.

Kötelezte a felperest, hogy az alperes részére 15 napon belül fizessen meg 9.525,- forint perköltséget.

Megállapította, hogy az eljárás során felmerült 180.000,-forint eljárási illetéket az állam viseli.

Az elsőfokú bíróság rámutatott arra, hogy az alperes által hivatkozott jogszabályi rendelkezés 2017. január 1-jén lépett hatályba, és a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. tv. 15.§ (1) bekezdés a) és b) pontja értelmében a hatálybalépését követően keletkezett tényekre és jogviszonyokra, valamint megkezdett eljárási cselekményekre kell alkalmazni. Mivel a felperes az igényét 2017. január 1-jét megelőzően terjesztette elő, és olyan fogva tartási időszak vonatkozásában, amely 2017. január 1. napját megelőzi, az új, sui generis jogintézményként bevezetett kártalanítási eljárásra vonatkozó jogszabályi rendelkezések az ügyben nem alkalmazhatók. Emiatt az alperes per megszüntetésére irányuló kérelmét megalapozatlannak ítélte.

Az elévülési kifogás kapcsán az elsőfokú bíróság kiemelte, hogy a kereset a személyiségi jog megsértésére alapítottan részben objektív szankció (jogsértés megállapítása) alkalmazására irányult. Az objektív jogkövetkezmény a személyiségi jog, mint abszolút szerkezetű jog sérelméhez kötődik, és esetében az elévülés kizárt. A kártérítési igény azonban elévülhet, és az elévülés akkor kezdődik, amikor a követelés esedékessé vált.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a kártérítési igény elévülési határideje az egyes sérelmes napok dátumaitól számítandó. Az öt éves elévülési idő a 2015. december 29-i igényérvényesítés időpontjáig a 2009. február 9-től 2010. november 9-ig terjedő nem folyamatos fogva tartási időszakok vonatkozásában eltelt. Mivel az elévült követelés bírósági úton nem érvényesíthető, ezért az ezekre az időszakokra vonatkozó igényt érdemben nem vizsgálta, a felperes keresetét ezekre az időszakokra vonatkozó kártérítésre elutasította.

A személyiségi jog megsértésének megállapításával és a 2010. november 9-i időszakot követő fogva tartással kapcsolatos kárigénnyel összefüggésben az elsőfokú bíróság idézte az Alkotmány, az Alaptörvény, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. tv. (rPtk.) és 2013. évi V. tv. (Ptk.), valamint a fogva tartás szabályait tartalmazó jogszabályok egyes rendelkezéseit, amelyek szerint az emberi méltóság az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető joga, amelyet tiszteletben kell

tartani, és védelme az állam elsőrendű kötelezettsége és amelyek tiltják a kínzást, az embertelen, megalázó bánásmódot és büntetést.

A felhívott rendelkezések alapján kiemelte, hogy a személyiségi jogok a szabadságvesztés végrehajtása során - a törvényben meghatározott korlátozásokkal - is érvényesülnek, azok a büntetés végrehajtás rendjével összhangban gyakorolhatók. Amennyiben a végrehajtásért felelős szerv a szabadságvesztés végrehajtásának a szabályait betartja, a fogvatartottak elhelyezésére vonatkozó jogszabályi kötelezettségének eleget tesz, az alapjogok és a személyiségi jogok sérelme nem valósul meg.

Rámutatott arra, hogy a 6/1996. (XII.12.) IM rendelet 137. § (1) bekezdése és 239.§ (1) bekezdése szerint az alperes a felperes részére az előzetes letartóztatásban töltött időre 4 m², a szabadságvesztés büntetés letöltésének ideje alatt pedig 3m² életteret volt köteles biztosítani azzal, hogy 2014. december 31. napjáig e jogszabályi kötelezettsége nem kategorikus, hanem lehetőség szerinti volt.

Hivatkozott a 32/2014. (XI. 3.) AB határozatra is, utalva arra, hogy az Alkotmánybíróság kimondta, hogy ha a rendelkezésre álló élettér a 3 m²-t sem éri el, az az egyéb körülményektől függetlenül olyan súlyos túlszűfoltásnak minősül, amely önmagában a 3. cikk sérelmét jelenti, míg a 3 és 4 m² közötti személyes tér esetén jellemezően a fogvatartás egyéb körülményeinek, így pl. a zárkán kívül tölthető idő rövid tartamának és a zárkában tapasztalható magas hőmérsékletnek, az illemhely nem megfelelő elhelyezésének és az élelmezés elégtelenségének a túlszűfoltással együttes hatása sérti az embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmát.

Az elsőfokú bíróság a zárkanyilvántartási adatok alapján tényként állapította meg, hogy a felperes számára a per tárgyát képező 147 nap során mindvégig 4, illetve 3 m² alatti mozgástér volt biztosított, amely a 3 m²-t sem érte el.

Megalapozottnak ítélte az alperes arra történő hivatkozását, hogy jogszabályi kötelezettsége a büntetés-végrehajtási bíró, illetve a BVOP által az intézetbe irányított személyek befogadása, de kifejtette, hogy ennek ellenére az alperes által is elismert zsűfoltás ténye megalapozza a személyiségi jogsértés megtörténtének bíróság általi megállapítását.

Az elsőfokú bíróság a Kúria egyes döntéseit is idézve arra is hivatkozott, hogy a fogvatartott a fogvatartásának időtartamára kizárólag a büntetés végrehajtási szervvel kerül büntetés végrehajtási jogviszonyba, és a hazai bíróságok előtt az államot közvetlenül nem perelheti.

Kifejtette azt is, hogy a személyiségi jogsértés megállapíthatósága objektív jellegű kérdés, független akár az alperes magatartásának felróhatóságától is. A fogva tartottak felé tehát közvetlenül az alperes bv. intézetek tartoznak felelősséggel a jogszabályi kötelezettségek teljesítéséért.

Ezen indokok alapján a bíróság a kereset valamennyi időszaka vonatkozásában megállapította a személyiségi jog sérelmét.

A törvényszék az rPtk. hatálya alá tartozó, 2010. november 9-ig terjedő időszak vonatkozásában elévülés okán nem vizsgálta érdemben a Ptk. 84.§ (1) bekezdésének e) pontján alapuló kártérítési igényt.

A megállapított személyiségi jog sértés miatt a 2011. január 17-től január 20-ig terjedő 3 napra a nemvagyoni kárigényt az rPtk.339.§ (1) bekezdése és 355.§ (1) bekezdése alapján, míg a 2014. október 13. napját követő, a Ptk. hatálya alá tartozó, 14 nap fogva tartással kapcsolatos sérelemdíj iránti igényt Ptk. 2:52. § (1) bekezdése alapján jogalapjában megalapozottnak ítélte.

A nem vagyoni kártérítés és a sérelemdíj összegszerűségének megállapítása körében az rPp. 206.§ (3) bekezdése szerint mérlegelte a rendelkezésre álló adatokat, a jogsértés súlyát, a felperes által előadott hátrányokat, valamint a fogva tartás időtartamát és jellegét. Együttesen értékelve ezeket, az elszenvedett hátrányokkal arányban álló, és a kialakult ítélkezési gyakorlatnak megfelelően 30.000 forint kártérítést és sérelemdíjat ítelt meg.

Az ítélettel szemben az alperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben az ítélet megváltoztatásával a kereset elutasítását kérte.

Fellebbezésének indoklásában kifejtette, hogy a Magyar Állam felelőssége állapítható meg a perben, mivel a Bv.tv. 10/A. és 10/B.§-okkal kiegészült és ez kimondta, hogy kártalanítás jár az embertelen körülmények, közöttük a zsúfolt elhelyezésben részesülő elítélteknek.

Hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság által hivatkozott kúriai döntés nem kötelező az egyes bíróságokra. Arra is hivatkozott, hogy korábban ezen gyakorlattól gyökeresen eltérő más ítéletek születtek. Azt állította, hogy a kúriai döntés nem azt rögzítette, hogy zsúfoltság miatt az adott bv.intézet a felelős, hanem, hogy a fogvatartott közvetlenül a bv.intézettel áll jogviszonyban. Ez megítélése szerint nem fedí a valóságot, mivel ebben az esetben un.komplex büntetésvégrehajtási jogviszony alakult ki, amelynek nem kizárólag az egyes bv.intézetek és a fogvatartottak az alanyai, hanem annak kezdő szereplője az állam, amely meghatározott területtel és befogadási létszámmal épít börtönt. Az állam a minisztériumon, a miniszteren és az országos parancsnokságon keresztül helyezi el a fogvatartottat, míg a büntetés-végrehajtási intézet a „behelyezést” követően gondoskodik róla. Nem vitatta, hogy az épületen belül valamely zárkából más zárkába történő elhelyezés az érintett büntetés-végrehajtási intézet döntése, de kifejtette, hogy a köztudomásúan nagy fogvatartotti létszám miatt logisztikailag nem megoldható a jogszabályban megkívánt férőhely biztosítása, és ezért véleménye szerint nem ő a felelős, mert nem tanúsít jogellenes magatartást.

Előadta, hogy azzal követne el jogellenes magatartást, ha nem fogadná be az elítélteket.

Arra is hivatkozott, hogy a Bv.tv. 7. § (1) bekezdése 2015. január 1. napján lépett hatályba, ezért a perben nem irányadó. Lényegesnek tartotta kiemelni, hogy 2014. december 31. napjáig csak lehetőség szerint kellett biztosítani a jogszabályban meghatározott mozgásteret, ezért a fogva tartás ideje alatt a hatályos jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően járt el.

A felperes fellebbezési ellenkérelmet nem terjesztett elő.

Az ítélet tábla az elsőfokú ítéletet a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. tv. (rPp.) 253.§ (3) bekezdése alapján a fellebbezési kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között bírálta el, és az alperes fellebbezését alaptalannak ítélte.

Az elsőfokú bíróság megalapozott tényállást állapított meg, és az abból levont jogi következtetése és érdemi döntése is helytálló. Az ítélet tábla teljeskörűen osztotta az elsőfokú bíróság megalapozott jogi álláspontját és az ítélet indoklásában foglaltakat, azokat megismételni nem kívánja.

Az alperes fellebbezési érveire figyelemmel az alábbiakat emeli ki.

A felperes fogva tartásának időszakában az állam helytállási (kártalanítási) kötelezettségét kimondó jogi szabályozás nem létezett. A fogva tartás végrehajtása kapcsán az állam vagy annak - az alperesen kívüli - egyéb szervei nem kerültek jogviszonyba a felperessel, így az alperes feladatát képező megfelelő tartási körülmények vonatkozásában felelősségük nem merülhet fel.

A BH 2016.245. számon közzétett döntésében a Kúria egyértelműen állást foglalt abban a kérdésben, hogy a büntetés-végrehajtási jogviszony keretében a fogvatartottnak okozott sérelemmel összefüggő igények a büntetés végrehajtási intézettel szemben érvényesíthetők.

Ennek indoka az, hogy az rPtk. 28.§ (1) bekezdésének értelmében az állam csak, mint a vagyoni jogviszonyok alanya minősült jogi személynek, ezért kizárólag a vagyoni jogi jogviszonyok alapján tartozott kártérítési felelősséggel. Ilyen minőségben pedig személyiségi jogot nem sértett, kárt nem okozott, és helytállási kötelezettsége csak kivételesen, törvényben meghatározott esetekben állhatott fenn. Lényegét tekintve nem tér el a fenti szabályozástól a Ptk. 3:405.§ (1) bekezdése sem, amelynek értelmében az állam a polgári jogi jogviszonyokban vesz részt jogi személyként.

A büntetés-végrehajtás során azonban az állam nem közvetlenül, hanem a közjogi funkciók ellátására létrejött szervei útján lép fel, s nem lép közvetlen jogviszonyba a fogvatartottal.

A fentiekben csak annyit változtatott a 2016. évi CX. törvénnyel a Bv.tv-be iktatott, az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítás intézménye, hogy - a törvényi feltételek fennállta esetén - kimondta az állam „kártalanítási” kötelezettségét. E rendelkezés azonban a perbeli esetre nem vonatkoztatható a 2016. évi CX. törvény hatályba léptető rendelkezései, illetve a 42.§-a szerinti visszamenőleges igényérvényesítési lehetőség figyelembevételével sem.

Ezért az elsőfokú bíróság helytállóan vizsgálta érdemben az alperessel szemben előterjesztett keresetet és helyesen minősítette az alperes eljárását személyiségi jogokat sértőnek, így jogellenesnek, mert az alperes a felperes részére a fogva tartás ideje alatt még 3 m² nagyságú mozgásteret sem biztosított, ami önmagában az emberi méltóság megsértésére alkalmas jogellenes magatartás. A Kúria több döntésében állást foglalt abban a kérdésben, hogy a személyhez fűződő jogokat sérti, ha jogszabályban meghatározott fogva tartási körülményeket az előírt minimális mozgástér biztosításával nem teszi lehetővé a fogvatartott számára (Kúria Pfv.IV.21.778/2010/4., Pfv.IV.22.372/2011/9., Pfv.IV.21.654/2015., Pfv.IV.21.344/2015/6., Pfv.III.20.356/2017/3., Pfv.IV.22.029/2016/3., Pfv.III.22.056/2016/3., Pfv.IV.22.222/2016/3.).

A Kúria ítélezésének alapja az, hogy az Európa Tanács Bizottsága szerint a fogvatartottak számára meghatározható legkisebb mozgástér 4 m². Az EJEB túlszűfoltásznak tekinti, ha az egy fogvatartottra jutó személyes mozgástér kevesebb, mint 3 m², mely túlszűfoltás egyben az EJEE 3. Cikkében meghatározott tilalomba is ütközik.

Ennek megítélése független attól, hogy miként rendelkezett - előzetes fogva tartás időszakában hatályban volt 6/1996. (VII.12.) IM rendelet az időközben megsemmisített 137.§ (1) bekezdése, illetve az előzetesen letartóztatottak vonatkozásában az IM rendelet 239.§ (1) bekezdése, majd utóbb a 2015. március 31. napjáig hatályban volt 16/2014. (XII.19.) IM rendelet 121.§ (1) bekezdése.

Tévesnek minősítette a Kúria azt az értelmezést is, hogy az „lehetőség szerint” kitétellel az IM rendelet csupán ajánlást fogalmazott meg, és nem teremtett kötelezettséget a büntetés-végrehajtási intézet számára a fogvatartott alapvető szabadságjogai, emberi méltósága és emberséges bánásmódhoz való joga tiszteletben tartására. A jogszabályoknak az a rendelkezése, hogy az alperesnek lehetőség szerint kell biztosítania a meghatározott alapterületet és légköbméretet, csak a megfelelő elhelyezési kötelezettséget határozza meg, de semmiképpen nem értékelhető olyan jogszabályi rendelkezésnek, amely az alperest felmentené a személyiségi jogsértés jogkövetkezményei alól. (pl.Kúria Pfv.IV.22.420/2016/3, Pfv.IV.22.029/2016/3.)

Mivel a kártérítés és a sérelemdíj összegét az alperes a fellebbezésében nem támadta, azt az ítélet tábla nem vizsgálta.

Mindezen indokok alapján az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp.253.§ (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

Az alperes személyes illetékmentessége folytán a le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket a 6/1986 (VI.26.) IM. rendelet 13.§ (1) bekezdése és 14.§-a értelmében az állam viseli.

Győr, 2018. június 28.

Dr.Havasiné dr.Orbán Mária sk.
a tanács elnöke

Dr.Molnár Andrea sk.
előadó bíró

Dr.Vass Mária sk.
bíró

A kiadmány hitelül:

kiadó